IL-KUMMISSJONI
EWROPEA

Brussell, 22.10.2019
COM(2019) 499 final

RAPPORT TAL-KUMMISSJONI LILL-PARLAMENT EWROPEW U LILL-KUNSILL

Dwar il-Progress fir-Rumanija taħt il-Mekkaniżmu għall-Kooperazzjoni u l-Verifika

{SWD(2019) 393 final}

MT MT

1. INTRODUZZJONI

Il-Mekkaniżmu għall-Kooperazzjoni u l-Verifika (MKV) ġie stabbilit għall-adeżjoni tar-Rumanija fl-Unjoni Ewropea fl-2007 bħala miżura tranżitorja li tiffaċilita l-isforzi kontinwi tar-Rumanija biex tirriforma l-ġudikatura tagħha u biex tintensifika l-ġlieda kontra l-korruzzjoni.[1] Dan irrappreżenta impenn konġunt tal-Istat Rumen u tal-UE. F'konformità mad-deċiżjoni li tistabbilixxi l-mekkaniżmu u kif enfasizzat mill-Kunsill, il-MKV jintemm meta l-punti ta' riferiment kollha li japplikaw għar-Rumanija jintlaħqu b'mod sodisfaċenti[2].

Il-MKV ilu jaħdem mill-2007 biex iħeġġeġ u jsegwi l-proċess ta' riforma dwar dawn il-kwistjonijiet. F'Jannar 2017, il-Kummissjoni wettqet valutazzjoni komprensiva tal-progress matul l-għaxar snin tal-mekkaniżmu[3]. Din il-perspettiva tat stampa aktar ċara tal-progress sinifikanti li sar mill-adeżjoni 'l hawn, u l-Kummissjoni setgħet tistabbilixxi tnax-il rakkomandazzjoni li t-twettiq tagħhom ikun biżżejjed biex jintemm il-proċess tal-MKV, u li jistgħu jintlaħqu matul il-mandat ta' din il-Kummissjoni. Il-konklużjoni tal-MKV tkun tiddependi fuq it-twettiq tar-rakkomandazzjonijiet b'mod irriversibbli, iżda wkoll fuq il-kundizzjoni li l-iżviluppi ma jkunux tali li jkun hemm rigress ċar.

Minn dak iż-żmien 'l hawn, il-Kummissjoni għamlet żewġ valutazzjonijiet tal-progress fl-implimentazzjoni tar-rakkomandazzjonijiet. F'Novembru 2017,[4] il-Kummissjoni nnutat progress f'għadd ta' rakkomandazzjonijiet, iżda wkoll li matul l-2017 il-*momentum* tar-riforma ntilef. Hija wissiet dwar ir-riskju li jerġgħu jinfetħu kwistjonijiet li r-rapport ta' Jannar 2017 kien qies li kienu ssodisfati. Dan it-tħassib tennih il-Kunsill[5].

Fir-rapport ta' Novembru 2018,[6] il-Kummissjoni kkonkludiet li l-iżviluppi kienu għamlu rigress jew tefgħu dubju fuq l-irriversibbiltà tal-progress. B'riżultat ta' dan, it-tnax-il rakkomandazzjoni stabbiliti fir-rapport ta' Jannar 2017 ma baqgħux suffiċjenti biex jagħlqu l-MKV u kellhom isiru tmien rakkomandazzjonijiet addizzjonali. Dan ir-rapport sejjaħ lill-istituzzjonijiet ewlenin tar-Rumanija biex juru impenn qawwi favur l-indipendenza ġudizzjarja u l-ġlieda kontra l-korruzzjoni bħala pedamenti indispensabbli, u li jsaħħu l-kapaċità tas-salvagwardji kif ukoll il-verifiki u l-bilanċi nazzjonali biex tittieħed azzjoni meta jkun hemm riskju ta' rigress. Kemm il-Parlament Ewropew kif ukoll il-Kunsill appoġġaw din l-opinjoni. Il-Parlament Ewropew ħareġ riżoluzzjoni li titlob kooperazzjoni u li ssemmi r-

[1] Il-Mekkaniżmu kien ġie stabbilit permezz tad-Deċiżjoni tal-Kummissjoni tat-13 ta' Diċembru 2006 (C(2006) 6569) b'segwitu għall-konklużjonijiet tal-Kunsill tal-Ministri, is-17 ta' Ottubru 2006 (13339/06).

[2] Il-Konklużjonijiet tal-Kunsill dwar il-Mekkaniżmu għall-Kooperazzjoni u l-Verifika, it-12 ta' Diċembru 2017 - http://data.consilium.europa.eu/doc/document/ST-15587-2017-INIT/mt/pdf. L-erba' punti ta' riferiment li japplikaw għar-Rumanija huma stabbiliti fil-paġna 1 tar-Rapport Tekniku ta' akkumpanjament.

[3] COM (2017) 44 - https://ec.europa.eu/info/files/progress-report-romania-2017-com-2017-44_mt.

[4] COM(2017) 751 - https://ec.europa.eu/info/files/progress-report-romania-2017-com-2017-751_mt.

[5] Il-Konklużjonijiet tal-Kunsill dwar il-Mekkaniżmu għall-Kooperazzjoni u l-Verifika, it-12 ta' Diċembru 2017 - http://data.consilium.europa.eu/doc/document/ST-15587-2017-INIT/mt/pdf.

[6] COM(2018) 851 final - https://webgate.ec.testa.eu/docfinder/extern/aHR0cHM=/ZXVyLWxleC5ldXJvcGEuZXU=/legal-content/MT/TXT/PDF/?uri=CELEX:52018DC0851&rid=1

riskju għall-istat tad-dritt[7]. Il-konklużjonijiet tal-Kunsill ta' Diċembru 2018 talbu speċifikament lir-Rumanija biex timplimenta r-rakkomandazzjonijiet addizzjonali[8].

Dan ir-rapport iqis is-sitwazzjoni minn Novembru 2018 'l hawn. F'dan il-perjodu, il-Kummissjoni ħasset il-bżonn li tqajjem tħassib dwar l-istat tad-dritt kemm-il darba, speċifikament tħassib dwar l-inverżjoni tal-progress li kien sar fi snin preċedenti. Għal ħafna minn dan il-perjodu, ftit li xejn kien hemm rieda min-naħa tal-awtoritajiet Rumeni li jikkollaboraw mar-rakkomandazzjonijiet addizzjonali ta' Novembru 2018 – jew saħansitra r-rakkomandazzjonijiet li ħarġu l-Kummissjoni ta' Venezja u l-Grupp ta' Stati tal-Kunsill tal-Ewropa kontra l-Korruzzjoni.[9] L-isforzi ta' dawk li qed ifittxu li jreġġgħu lura x-xejra negattiva – li kienu jinkludu mhux biss vuċijiet politiċi, iżda wkoll is-soċjetà ċivili u tal-maġistrati – ma rnexxilhomx jipprevalu. Dan wassal għal dubji fundamentali dwar jekk il-kontrolli u l-bilanċi rikonoxxuti fir-rapport ta' Jannar 2017 kinux qed jiffunzjonaw. F'Mejju 2019, il-Kummissjoni indirizzat ittra lill-awtoritajiet Rumeni li tistabbilixxi kif l-iżviluppi reċenti komplew jaggravaw il-problemi eżistenti rigward ir-rispett għall-istat tad-dritt b'mod ġenerali. Hija semmiet li f'każ li s-sitwazzjoni ma titjiebx, il-Kummissjoni jkollha tieħu passi skont il-qafas tal-istat tad-dritt[10]. F'Ġunju 2019, f'laqgħa mal-President Juncker u l-ewwel Viċi President Timmermans, il-Prim Ministru Rumen impenja ruħu li ma jkomplix bir-riformi ġudizzjarji kontroversjali u li minnufih jerġa' jibda d-djalogu skont il-MKV sabiex isir progress fir-riformi ġudizzjarji u fil-ġlieda kontra l-korruzzjoni. Din il-bidla fl-approċċ kienet ukoll f'konformità mar-riżultati ta' referendum li sar f'Mejju 2019, imsejjaħ mill-President tar-Rumanija, fejn il-biċċa l-kbira taċ-ċittadini Rumeni appoġġaw proposti biex jissaħħu s-salvagwardji kontra l-korruzzjoni u l-użu arbitrarju tal-ordinanzi ta' emerġenza[11].

Bħal fis-snin preċedenti, dan ir-rapport huwa r-riżultat ta' proċess ta' analiżi bir-reqqa mill-Kummissjoni, li jislet mill-kooperazzjoni mill-qrib mal-Istituzzjonijiet Rumeni, kif ukoll il-kontribut tas-soċjetà ċivili u l-partijiet ikkonċernati l-oħra, inklużi l-Istati Membri l-oħra.

---

7 Riżoluzzjoni mhux leġiżlattiva tal-Parlament Ewropew dwar l-istat tad-dritt fir-Rumanija tat-13 ta' Novembru 2018, P8_TA-PROV (2018) 0446. Din stiednet lill-Parlament u lill-Gvern Rumen biex jindirizzaw il-kwistjonijiet abbażi ta' proċess trasparenti u inkluživ u biex jikkooperaw mar-rakkomandazzjonijiet kollha tal-Kummissjoni Ewropea, tal-Grupp ta' Stati tal-Kunsill tal-Ewropa kontra l-Korruzzjoni (GRECO) u tal-Kummissjoni ta' Venezja u jimplimentawhom kollha, u biex joqogħdu lura minn kwalunkwe riforma li tpoġġi f'riskju r-rispett tal-istat tad-dritt, inkluża l-indipendenza tal-ġudikatura.

8 Il-konklużjonijiet tal-Kunsill tat-12 ta' Diċembru 2018 talbu lir-Rumanija biex "tistabbilixxi mill-ġdid il-momentum pożittiv fir-rigward tar-riformi u tieħu azzjoni fil-pront, b'mod partikolari dwar ir-rakkomandazzjonijiet ewlenin addizzjonali stabbiliti mill-Kummissjoni b'rabta mal-indipendenza tal-ġudikatura u r-riforma ġudizzjarja, il-ġlieda kontra l-korruzzjoni fil-livelli kollha, kif ukoll dwar kwistjonijiet oħra ta' integrità enfasizzati fir-rapport." (http://data.consilium.europa.eu/doc/document/ST-15187-2018-INIT/mt/pdf:).

9 B'mod partikolari, l-opinjonijiet 924/2018 tal-Kummissjoni ta' Venezja dwar l-emendi għal-liġijiet dwar il-Ġustizzja u l-emendi 930/2018 dwar l-emendi għall-Kodiċijiet Kriminali. GRECO AdHocRep (2018) 2 dwar l-emendi fil-liġijiet dwar il-Ġustizzja. Il-Grupp ta' Stati kontra l-Korruzzjoni (GRECO) ġie stabbilit fl-1999 mill-Kunsill tal-Ewropa biex jimmonitorja l-konformità mal-istandards tal-organizzazzjoni kontra l-korruzzjoni.

10 Il-qafas tal-Istat tad-Dritt ġie stabbilit mill-Kummissjoni fl-2014 biex jipprevjeni milli titfaċċa theddida sistemika għall-istat tad-dritt, fejn fil-każ tkun meħtieġa proċedura tal-Artikolu 7 tat-TUE. Dan jipprovdi proċess ta' djalogu pass pass ma' Stat Membru, strutturat b'opinjonijiet u rakkomandazzjonijiet mill-Kummissjoni. Il-kamp ta' applikazzjoni tal-Qafas tal-Istat tad-Dritt huwa usa' mill-punti ta' riferiment tal-MKV u jkopri l-aspetti kollha tal-istat tad-dritt.

11 Ir-referendum dwar il-ġustizzja msejjaħ mill-President tar-Rumanija sar fis-26 ta' Mejju b'rata ta' parteċipazzjoni ta' aktar minn 40 %. Aktar minn 80 % tal-eletturi vvutaw favur il-projbizzjoni tal-amnestija u l-maħfra għal reati ta' korruzzjoni u 81 % ivvutaw favur il-projbizzjoni tal-adozzjoni mill-Gvern ta' ordinanzi ta' emerġenza fil-qasam ta' reati kriminali, pieni u organizzazzjoni ġudizzjarja, kif ukoll favur li jiġi estiż id-dritt li l-ordinanzi jiġu kkontestati direttament fil-Qorti Kostituzzjonali.

2. IS-SITWAZZJONI ĠENERALI

Ir-rapport ta' Jannar 2017 innota li kien hemm fatturi ta' natura soċjali, legali u politika li, għalkemm ma jaqgħux fil-kamp ta' applikazzjoni tal-MKV u mhux koperti mir-rakkomandazzjonijiet tiegħu, "għandhom impatt dirett fuq l-abilità li ssir ir-riforma u b'mod partikolari, għamluha aktar diffiċli għar-Rumanija li turi li r-riforma qabdet fuq bażi permanenti". Fost il-punti li ssemmew hemm prattika leġiżlattiva li għad trid tiżviluppa prinċipji ta' regolamentazzjoni aħjar, atmosfera ta' konfrontazzjoni bejn l-atturi statali, u l-ambjent medjatiku. Rapporti sussegwenti kkonfermaw dawn il-fatturi bħala li għandhom impatt negattiv ċar fuq il-progress tar-riforma ġudizzjarja u l-ġlieda kontra l-korruzzjoni.

Żviluppi mill-aħħar rapport urew għal darb'oħra li bidliet leġiżlattivi importanti, anki dawk barra mill-qasam tal-ġustizzja, li saru bil-għaġġla permezz ta' proċeduri ta' urġenza b'konsultazzjoni mill-inqas għamlu ħsara kemm lill-kwalità tal-leġiżlazzjoni kif ukoll lill-fiduċja pubblika fit-tfassil tal-politika. L-imħallfin u l-prosekuturi komplew jiffaċċjaw servizzi qarrieqa u attakki personali fil-media, b'mekkaniżmi ta' rimedju li jfallu, li fl-aħħar mill-aħħar jaffettwaw ir-reputazzjoni u l-kredibbiltà tas-sistema ġudizzjarja kollha kemm hi. Fergħat differenti tal-Istat reġgħu kienu f'kunflitt, u dejjem aktar dawn il-firdiet qed jispiċċaw quddiem il-Qorti Kostituzzjonali, biex b'hekk ikomplu jiżdiedu t-tensjonijiet u joħroġ fid-deher li hemm nuqqas ta' l-kooperazzjoni leali.

Id-dibattiti dwar il-ftehimiet ta' kooperazzjoni bejn l-istituzzjonijiet ġudizzjarji u s-Servizzi tal-Intelligence Rumeni ("protokolli sigrieti")[12] għadhom joħolqu firda. Deċiżjoni mill-Qorti Kostituzzjonali wittiet it-triq biex il-qrati jittrattaw il-kawżi li għadhom għaddejjin u dawk futuri, iżda għad hemm inċertezza dwar l-impatt reali. Il-Kummissjoni tista' biss ittenni li l-għan jenħtieġ li jkun qafas fejn is-servizzi tal-intelligence jkunu taħt sorveljanza demokratika xierqa, fejn ir-reati jkunu jistgħu jiġu effettivament investigati u sanzjonati f'rispett assolut tad-drittijiet fundamentali, u fejn il-pubbliku jkun jista' jserraħ moħħu li l-indipendenza ġudizzjarja hija fis-sikur. Il-Kummissjoni tfakkar fis-suġġeriment li kienet għamlet li l-għarfien espert minn Stati Membri oħra jista' jkun siewi għall-bini ta' sistema aktar b'saħħitha għall-miżuri ta' sorveljanza teknika li tuża l-prosekuzzjoni u għall-kollaborazzjoni bejn is-servizzi tal-intelligence u l-prosekuzzjoni li hija essenzjali għall-investigazzjoni tal-kriminalità serja bħalma huma t-terroriżmu u ċ-ċiberkriminalità[13].

L-approċċ tal-UE għall-istat tad-dritt, lil hinn mill-kamp ta' applikazzjoni tal-MKV, jinfluwenza wkoll l-ambjent usa' fil-livell tal-UE. Il-protezzjoni ġudizzjarja effettiva minn qrati indipendenti hija rekwiżit tal-Artikolu 19(1) TUE bħala espressjoni konkreta tal-valur tal-istat tad-dritt, kif ikkonfermat mill-ġurisprudenza reċenti tal-Qorti tal-Ġustizzja. Il-Komunikazzjoni tal-Kummissjoni ta' Lulju 2019[14] tistabbilixxi azzjonijiet konkreti biex isaħħu l-kapaċità tal-Unjoni li tippromwovi u tirrispetta l-istat tad-dritt, li tipprevjeni li jkun hemm tħassib dwar l-istat tad-dritt permezz tal-istabbiliment ta' ċiklu ta' rieżami tal-istat tad-dritt li jimmonitorja l-iżviluppi fl-Istati Membri, u li tipprovdi rispons effettiv. Il-Linji Gwida Politiċi għall-Kummissjoni li jmiss indikaw l-intenzjoni li jiddaħħal fis-seħħ mekkaniżmu komprensiv għall-istat tad-dritt b'kamp ta' applikazzjoni mifrux mal-UE kollha u b'rappurtar

[12] Ara r-rapport ta' progress tal-2018, p. 2.

[13] L-operazzjoni tas-servizzi tal-intelligence mhijiex kwistjoni tal-UE u ma taqax fil-punti ta' riferiment tal-MKV.

[14] *It-tisħiħ tal-istat tad-dritt fl-Unjoni - Pjan ta' azzjoni*, COM/2019/343 final. Dan se jikkomplementa l-qafas tal-istat tad-dritt tal-2014.

oġġettiv għall-Istati Membri kollha[15]. L-approfondiment ta' tali proċessi orizzontali li jimmonitorjaw l-istat tad-dritt fl-Istati Membri kollha, u l-perspettiva tal-evoluzzjoni ulterjuri tagħhom, jenfasizzaw in-natura speċifika tal-MKV bħala proċess ta' monitoraġġ limitat kemm f'termini tal-Istati Membri kkonċernati, kif ukoll tal-kwistjonijiet koperti. Tali proċessi orizzontali li jimmonitorjaw l-istat tad-dritt fl-Istati Membri kollha jservu biex jipprovdu bażi għal sostenn ulterjuri mill-UE għar-riforma fir-Rumanija, ladarba l-Kummissjoni tivvaluta li jkun sar biżżejjed progress biex jintlaħqu l-impenji li saru fil-mument tal-adeżjoni tagħha fl-UE. Sadanittant, kwistjonijiet rilevanti għall-istat tad-dritt, iżda mhux fil-kamp ta' applikazzjoni tal-MKV, jiġu indirizzati skont il-mekkaniżmu l-ġdid.

3. VALUTAZZJONI TAL-PROGRESS FIT-TWETTIQ TAR-RAKKOMANDAZZJONIJIET

Din it-taqsima tivvaluta l-progress li sar fit-12-il rakkomandazzjoni ta' Jannar 2017 u fit-tmien rakkomandazzjonijiet addizzjonali ta' Novembru 2018. It-twettiq ta' dawn ir-rakkomandazzjonijiet addizzjonali għadu essenzjali biex il-proċess ta' riforma jerġa' lura fit-triq it-tajba, biex jiġu rimedjati l-effetti negattivi tar-rigress identifikat f'Novembru 2017 u f'Novembru 2018 u biex jissokta l-progress lejn it-tlestija tal-MKV.

3.1. Punt ta' Riferiment Wieħed: L-indipendenza tal-Ġudikatura u r-riforma tas-Sistema Ġudizzjarja

3.1.1. Ir-rakkomandazzjonijiet ta' Novembru 2018: il-proċess tar-riforma jerġa' jaqbad it-triq it-tajba

Liġijiet dwar il-ġustizzja u garanziji legali għall-indipendenza ġudizzjarja

Ir-rapport ta' Novembru 2018 innota li l-liġijiet emendati dwar il-Ġustizzja li daħlu fis-seħħ f'Lulju u Ottubru 2018 jistgħu jirriżultaw fi pressjoni fuq l-imħallfin u l-prosekuturi, u fl-aħħar mill-aħħar jimminaw l-indipendenza, l-effiċjenza u l-kwalità tal-ġudikatura. Aktar milli indirizzaw kwistjonijiet li tqajmu f'rapporti preċedenti tal-MKV, il-liġijiet introduċew riskji ġodda, b'mod partikolari permezz tat-Taqsima Speċjali biex jiġu investigati maġistrati, kif ukoll ir-reġim ta' dixxiplina u responsabbiltà. Bħala riżultat, il-Kummissjoni kkonkludiet li l-liġijiet kienu jmorru pass lura mill-valutazzjoni ta' Jannar 2017, u pproponiet li jittieħed intervall ta' riflessjoni billi ffriżat id-dħul fis-seħħ tal-bidliet.

Ir-rapport ta' Novembru 2018 irrakkomanda li:

- *Tiġi sospiża immedjatament l-implimentazzjoni tal-liġijiet dwar il-ġustizzja u l-Ordinanzi ta' Emerġenza sussegwenti.*
- *Jiġu riveduti l-liġijiet dwar il-ġustizzja u jieħdu kont sħiħ tar-rakkomandazzjonijiet skont il-MKV u maħruġa mill-Kummissjoni ta' Venezja u mill-GRECO.*

Dawn ir-rakkomandazzjonijiet ma ġewx segwiti mill-awtoritajiet Rumeni, li argumentaw ukoll li l-liġijiet dwar il-ġustizzja kellhom effetti legali li ma setgħux jitwaqqfu.

L-objettiv tar-rakkomandazzjoni kien li jindirizza s-sustanza tal-problemi li ħolqu l-liġijiet, u passi sussegwenti komplew aggravaw dawn il-problemi. Minbarra t-tliet ordinanzi ta' emerġenza adottati f'Settembru u Ottubru 2018, fil-bidu tal-2019 il-Gvern adotta żewġ

[15] *Il-linji gwida politiċi għall-Kummissjoni li jmiss (2019–2024) - "Unjoni li tirsisti għal aktar: L-aġenda tiegħi għall-Ewropa" p. 14-15,* see https://ec.europa.eu/commission/sites/beta-political/files/political-guidelines-next-commission_mt.pdf.

ordinanzi oħra ta' emerġenza li jimmodifikaw il-liġijiet dwar il-ġustizzja.[16] Bħal f'każijiet preċedenti, l-għaġġla tal-adozzjoni, in-nuqqas ta' konsultazzjoni u r-raġunament mhux ċar wara dawn l-ordinanzi ta' emerġenza affettwaw iċ-ċertezza legali u l-prevedibbiltà tal-proċess ġudizzjarju. L-emendi biex jiġi aċċellerat l-istabbiliment tat-Taqsima Speċjali biex jiġu investigati reati mwettqa mill-maġistrati u tiġi estiża l-kompetenza tagħha, jew bidliet suċċessivi għar-rekwiżiti u r-regoli proċedurali biex jinħatru l-prosekuturi (inkluża l-ġestjoni) fid-Direttorat Nazzjonali kontra l-Korruzzjoni (DNA) komplew iżidu t-tħassib u n-nuqqas ta' fiduċja f'dawn l-emendi[17]. B'mod partikolari, jidher li uħud mill-emendi biddlu l-liġi biex jakkomodaw l-interessi ta' persuni speċifiċi.[18] [19]Dawn l-ordinanzi skattaw reazzjonijiet negattivi ħafna, li kkontribwew għar-reazzjoni speċifika tal-pubbliku, fir-referendum tas-26 ta' Mejju 2019, għall-emendi fil-liġijiet fil-qasam tal-ġustizzja permezz tal-ordinanzi ta' emerġenza.

L-implimentazzjoni tal-liġijiet dwar il-ġustizzja emendati fil-prattika kkonfermat ukoll it-tħassib li tqajjem fir-rapport ta' Novembru f'termini tal-ħsara lis-sistema ġudizzjarja. B'mod partikolari, l-operazzjoni tat-Taqsima Speċjali għall-investigazzjoni ta' reati mwettqa minn maġistrati kkonfermat il-biża' mlissna kemm ġewwa kif ukoll barra r-Rumanija li t-taqsima tista' tintuża bħala strument ta' pressjoni politika[20]. Hemm diversi eżempji fejn it-Taqsima Speċjali eżerċitat is-setgħat tagħha li tibdel il-kors tal-investigazzjonijiet kriminali b'mod li jqajjem dubji serji dwar l-oġġettività tagħha.[21] Dawn l-eżempji jinkludu każijiet fejn it-Taqsima Speċjali nediet investigazzjonijiet kontra l-imħallfin u l-prosekuturi li kienu opponew il-bidliet attwali fis-sistema ġudizzjarja, kif ukoll il-bidliet għal għarrieda fl-approċċ segwit f'kawżi pendenti, bħall-irtirar tal-appelli ppreżentati preċedentement mid-DNA f'każijiet ta' korruzzjoni ta' livell għoli[22]. Il-ħatriet ta' ġestjoni għat-Taqsima Speċjali kienu wkoll il-kaġun ta' kontroversja. Ir-riżultat kien li saru appelli minn ħafna partijiet ikkonċernati fir-Rumanija li t-Taqsima Speċjali jenħtieġ tiġi xolta.[23]

---

16 Ordinanzi ta' Emerġenza Nru. 7/2019 tal-20 ta' Frar 2019 u Nru.12/2019 tal-5 ta' Marzu 2019.

17 Ara wkoll ir-rapport tekniku għal aktar dettalji dwar l-emendi.

18 Eżempji jinkludu: Żdiedu b'mod retroattiv ir-rekwiżiti ta' anzjanità għall-prosekuturi, li mblukkaw ċerti persuni minn ċerti karigi; tnaqqsu r-rekwiżiti u ġew immodifikati l-proċeduri ta' ħatra għall-ġestjoni tat-Taqsima Speċjali, li ppermetta li jinħatru ċerti persuni; kif ukoll in-nomini tal-prosekuturi ewlenin ġew approvati mill-Plenum tal-Kunsill Superjuri tal-Maġistratura, li evita li tingħata opinjoni negattiva mit-taqsima tal-prosekuzzjoni.

19 L-Opinjoni 950/2019 tal-Kummissjoni ta' Venezja, para. 49.

20 F'dan il-kuntest jenħtieġ li jissemma wkoll li t-Taqsima Speċjali rreġistrat investigazzjoni kriminali kontra diversi membri tal-Kummissjoni u tal-persunal tagħha wara lment maħruġ fit-30 ta' Jannar 2019 li akkużahom b'abbuż fis-servizz, komunikazzjoni ta' informazzjoni falza u l-istabbiliment ta' grupp kriminali ta' kriminalità organizzata fir-rigward tal-abbozzar tar-rapport tal-MKV ta' Novembru 2018. Dik l-investigazzjoni kienet ukoll immirata lejn il-Prosekutur-Ġenerali fil-kariga. Il-Kummissjoni tfakkar li fit-territorju ta' kull Stat Membru, il-membri tal-Kummissjoni u tal-persunal tagħha għandhom immunità minn proċedimenti legali fir-rigward ta' atti mwettqa fil-kapaċità uffiċjali tagħhom, permezz tal-Protokoll dwar il-Privileġġi u l-Immunitajiet anness mat-Trattati. Minkejja li l-awtoritajiet Rumeni ma għandhomx ġurisdizzjoni f'dawn il-kwistjonijiet, it-Taqsima Speċjali rreġistrat il-każ fil-11 ta' Frar u għalqitu biss fis-27 ta' Marzu billi invokat nuqqas ta' provi. http://www.mpublic.ro/ro/content/c_28-03-2019-13-03

21 Eżempju ewlieni kien jirrigwarda l-kawża kriminali kontra l-eks Kap Prosekutur tad-Direttorat Nazzjonali għal Kontra l-Korruzzjoni fiż-żmien li kienet kandidata għall-kariga ta' Prosekutur Pubbliku Ewropew. Iż-żmien tal-ftuħ tal-kawża kriminali u l-kalendarju tat-taħrika dehru speċifikament maħsuba biex jisfrattaw din il-kandidatura, u deċiżjoni mill-Qorti Għolja tal-Kassazzjoni u l-Ġustizzja dwar il-miżuri preventivi applikati qieset il-kawża bħala waħda mhux skont il-liġi. Il-fatt li kien hemm kawża oħra rreġistrata li kienet tinvolvi l-Prosekutur Ġenerali jidher li kien jikkonferma x-xejra tal-passi meħuda kontra maġistrati anzjani li jikkritikaw it-Taqsima.

22 Ara r-Rapport Tekniku għall-eżempji u d-dettalji.

23 Dan jinkludi l-assoċjazzjonijiet tal-maġistrati, is-soċjetà ċivili u l-partiti tal-oppożizzjoni.

F'Ġunju 2019 il-Kummissjoni ta' Venezja adottat opinjoni dwar l-ordinanzi ta' emerġenza[24], li tikkonferma t-tħassib addizzjonali ġġenerat mill-emendi l-ġodda[25] u mill-funzjonament tat-Taqsima Speċjali. F'żewġ rapporti ġodda ta' Ġunju 2019, il-GRECO qajjem tħassib simili[26].

F'Lulju 2019, il-Ministru tal-Ġustizzja esprima r-rieda li jidentifika soluzzjonijiet leġislattivi xierqa, f'konsultazzjoni mal-ġudikatura u mal-Parlament, bħala parti minn proċess ġdid ta' konsultazzjoni strutturata.[27] Madankollu, dikjarazzjonijiet sussegwenti mill-awtoritajiet tal-Gvern taw wieħed x'jifhem li ma kienx se jkun hemm tibdil propost għat-Taqsima Speċjali. Għalhekk, il-kwistjonijiet li tqajmu mill-Kummissjoni Ewropea, mill-Kummissjoni ta' Venezja u mill-GRECO ma rriżultawx f'aktar emendi.

Il-ħatriet fil-ġudikatura u l-pressjoni fuq l-istituzzjonijiet ġudizzjarji

L-iżviluppi minn Novembru 2018 'l hawn ikkonfermaw il-pertinenza tar-rakkomandazzjoni li ilha stabbilita tal-MKV biex il-proċess ta' ħatra ta' prosekuturi ewlenin isir aktar robust u indipendenti. Ir-rapport tal-MKV tal-2018 qajjem tħassib b'mod partikolari dwar il-proċeduri ta' tkeċċija / ħatra tal-Kap Prosekutur tad-Direttorat Nazzjonali Kontra l-Korruzzjoni (DNA) u l-Prosekutur Ġenerali.

Ir-rapport ta' Novembru 2018 irrakkomanda li:

- *Jiġu sospiżi immedjatament il-ħatriet kollha li għaddejjin u l-proċeduri ta' tkeċċija għal prosekuturi anzjani.*
- *Jerġa' jitnieda proċess biex jinħatar il-Kap prosekutur tad-DNA b'esperjenza ppruvata fil-prosekuzzjoni ta' reati ta' korruzzjoni u b'mandat ċar tad-DNA biex jissuktaw l-investigazzjonijiet professjonali, indipendenti u mhux partiġġjani ta' korruzzjoni.*
- *Jiġu rispettati l-opinjonijiet negattivi mill-Kunsill Superjuri dwar ħatriet jew tkeċċijiet ta' prosekuturi f'karigi maniġerjali, sakemm ikun implimentat qafas leġiżlattiv ġdid skont ir-rakkomandazzjoni 1 minn Jannar 2017.*

Inizjalment ma kienx hemm segwitu għal dawn ir-rakkomandazzjonijiet. Il-Ministru tal-Ġustizzja ta' dak iż-żmien sostna l-għażla tiegħu tal-kandidat għall-kariga ta' Kap Prosekutur tad-DNA. Il-President tar-Rumanija rrifjuta li jaħtar lil dan il-kandidat għat-tieni darba f'Jannar 2019. Minn dak iż-żmien il-proċedura ġiet *de facto* sospiża, filwaqt li d-DNA qed jiġi amministrat *ad interim*. Il-Ministru tal-Ġustizzja ta' dak iż-żmien kien segwa wkoll il-proċedura ta' tkeċċija kontra l-Prosekutur Ġenerali, minkejja opinjoni negattiva mill-Kunsill Superjuri tal-Maġistratura. Il-President tar-Rumanija ċaħad it-tkeċċija f'Jannar 2019. Madankollu, peress li l-kariga kienet waslet biex tiġġedded f'Mejju 2019, il-Ministru organizza proċess ta' ħatra f'April. Kif kien il-każ għall-proċedura tal-prosekutur ewlieni tad-DNA f'Lulju 2018, il-Ministru rrifjuta l-kandidati kollha bħala mhux idoneji, minkejja l-fatt li ħafna, inkluż il-Prosekutur Ġenerali fil-kariga, kienu qed iservu bħala prosekuturi anzjani. Bħala riżultat, il-Prosekutur Ġenerali ddeċieda li jirtira u din il-funzjoni issa wkoll qed

[24] Opinjoni dwar l-Ordinanzi ta' Emerġenza Geo Nru 7 u Geo Nru 12 li Jemendaw Il-Liġijiet Tal-Ġustizzja, CDL-AD (2019)014, 21-22 ta' Ġunju 2019) - https://www.venice.coe.int/webforms/documents/?pdf=CDL-AD(2019)014-e

[25] L-opinjoni tindika mistoqsijiet serji dwar is-sodezza u r-raġunament wara xi wħud mill-bidliet.

[26] GRECO AdHocRep (2019) 1 u GRECO RC4 (2019) 11.

[27] Grupp ta' ħidma fil-Ministeru tal-Ġustizzja, bil-konsultazzjoni tal-korpi ġudizzjarji u l-assoċjazzjonijiet professjonali tal-maġistrati kollha qed jaħdem fuq valutazzjoni. Fis-17 ta' Settembru 2019 il-Ministeru tal-Ġustizzja ħabbar li l-konklużjonijiet preliminari li ntlaħqu fil-livell tal-grupp ta' ħidma ma kinux jappoġġaw il-funzjonament tat-Taqsima Speċjali fil-forma attwali tagħha.

titħaddem *ad interim*[28]. Il-Ministru ta' dak iż-żmien kien nieda proċedura ta' ħatra ġdida għall-Prosekutur Ġenerali iżda, din ġiet ikkanċellata mill-Ministru ġdid tal-Ġustizzja, li ħa l-kariga f'April 2019. L-approċċ tal-Ministru attwali evita deterjorament ulterjuri tas-sitwazzjoni u fetaħ spazju għal titjib fil-proċedura. Jenħtieġ li dan jiġi segwit bħala kwistjoni ta' prijorità mill-gvern Rumen, peress li l-esperjenza tas-snin reċenti tikkonferma r-riskju ta' influwenza politika fil-proċess għad-detriment tal-kwalità tal-ħatriet, u l-ħtieġa għal soluzzjoni fit-tul u sostenibbli.

L-Ispezzjoni Ġudizzjarja għandha rwol ewlieni biex tiżgura l-fiduċja pubblika fl-indipendenza, il-professjonaliżmu u l-integrità tal-ġudikatura. Wara snin ta' valutazzjoni pożittiva, ir-rapport ta' Novembru 2018 kien indika tħassib sostanzjali dwar l-Ispezzjoni: tendenza ta' proċedimenti dixxiplinari kontra l-maġistrati li jopponu pubblikament id-direzzjoni tar-riforma tal-ġudikatura, l-iżvelar ta' dokumenti – li mbagħad il-politiċi użawhom biex jattakkaw l-istituzzjonijiet ġudizzjarji – u l-estensjoni tal-mandat tat-tim maniġerjali mill-Gvern.

Ir-rapport ta' Novembru 2018 irrakkomanda
• *Il-Kunsill Superjuri tal-Maġistratura għandu jaħtar minnufih tim interim għall-ġestjoni tal-Ispezzjoni Ġudizzjarja u fi żmien tliet xhur, permezz ta' kompetizzjoni għandu jaħtar tim ta' amministrazzjoni ġdid fl-Ispezzjoni.*

Il-Kunsill Superjuri tal-Maġistratura ma ħatarx tim ta' ġestjoni interim ġdid u għalhekk il-Kap Spettur baqa' *ad interim* sa Mejju 2019, meta l-Kunsill Superjuri ħatar mill-ġdid l-istess Kap Spettur, minkejja l-kontroversji. Fl-istess ħin, mill-aħħar rapport, kompliet it-tendenza tal-proċedimenti dixxiplinari kontra maġistrati,[29] inklużi l-kapijiet ta' istituzzjonijiet ġudizzjarji li jopponu r-riformi tal-ġudikatura, kif ukoll l-iżvelar ta' dokumenti.[30] L-avvenimenti għalhekk iddominaw fuq ir-rakkomandazzjoni ta' Novembru 2018, iżda t-tħassib sottostanti għadu kompletament rilevanti.

Rapporti suċċessivi tal-MKV indikaw il-pressjoni li ħolqu l-attakki pubbliċi fuq il-maġistrati u l-istituzzjonijiet ġudizzjarji mill-isfera politika u mill-media. Sa mill-bidu tal-2018, dan ġie aggravat mill-azzjonijiet tal-awtoritajiet responsabbli għall-investigazzjonijiet dixxiplinari u kriminali tal-maġistrati. Id-Direttorat Nazzjonali ta' Kontra l-Korruzzjoni ilu żmien twil jiffoka b'mod partikolari fuq tali pressjoni, kif ukoll l-uffiċċju tal-Prosekutur Ġenerali. Il-perjodu ta' referenza ra wkoll żieda qawwija ta' pressjoni fuq il-Qorti Għolja tal-Kassazzjoni u l-Ġustizzja, li hija kompetenti għal ħafna proċessi ta' korruzzjoni ta' livell għoli. Il-Gvern fetaħ żewġ kawżi kostituzzjonali kontra l-Qorti Għolja rigward l-interpretazzjoni tagħha tar-

[28] Fit-2 ta' Ottubru 2019, il-Kap Prosekutur tad-Direttorat għall-investigazzjoni ta' kriminalità organizzata u ta' terroriżmu (DIICOT) rriżenja wara skandli fir-rigward ta' investigazzjonijiet li kienu għaddejjin u ta' pressjoni politika. Il-funzjonijiet kollha tal-prosekuturi ewlenin issa qed jitħaddmu *ad interim*.

[29] Eżempji ta' investigazzjoni dixxiplinarja fir-rigward ta' dikjarazzjonijiet pubbliċi kritiċi tar-riformi li jinsabu għaddejjin:
https://www.csm1909.ro/ViewFile.ashx?guid=2be852a5-365b-44e2-990d-47696231789a|InfoCSM ;
https://www.csm1909.ro/ViewFile.ashx?guid=38b70eb6-641a-4794-9109-e6805dfd778e|InfoCSM,
http://www.inspectiajudiciara.ro/Download.aspx?guid=7c561595-2efe-4ce4-abd7-3150b5d52274|InfoCSM
http://portal.just.ro/36/SitePages/Dosar.aspx?id_dosar=200000000361685&id_inst=36
https://cursdeguvernare.ro/asociatia-initiativa-pentru-justitie-inspectia-judiciara-incearca-sa-i-intimideze-pe-magistratii-care-lupta-pentru-apararea-independentei-justitiei.html;

[30] Eżempju reċenti jikkonċerna r-rapport tal-Ispezzjoni Ġudizzjarja dwar l-użu tal-arranġamenti ta' kollaborazzjoni bejn il-prosekuzzjoni u s-servizzi ta' intelligence għall-interċettar tal-linji telefoniċi. Ir-rapport ġie żvelat bil-moħbi lill-media qabel ma l-Kunsill Superjuri seta' janalizzah.

regoli proċedurali ta' kif jiġu kkostitwiti l-imħallfin kriminali. [31],[32] Barra minn hekk, l-Ispezzjoni Ġuridika ppreżentat ilment dwar dixxiplina kontra l-President tagħha, u t-taqsima tal-imħallfin fil-Kunsill Superjuri talbu li din tiġi revokata. Dawn il-passi flimkien jidhru li għandhom l-objettiv li jagħmlu pressjoni fuq il-Qorti Għolja u meta l-President ħabbret l-intenzjoni tagħha li ma tapplikax għat-tieni mandat, għamlitha ċara li din kienet ir-raġuni[33].

Reċentement il-Kunsill Superjuri ħatar President ġdid tal-Qorti Għolja. Se jkun partikolarment importanti li l-Qorti Għolja żżomm l-indipendenza u livell għoli ta' professjonalità, inkluż fil-ġlieda kontra l-korruzzjoni ta' livell għoli taħt it-tmexxija l-ġdida.

Dawn l-iżviluppi jikkonfermaw il-valutazzjoni li saret mill-Kummissjoni fir-rapport ta' Novembru 2018 li l-Kunsill Superjuri tal-Maġistratura mhux qed jaqdi r-rwol tiegħu li jipprovdi kontrolli u bilanċi effikaċi biex jiddefendi l-indipendenza tal-istituzzjonijiet ġudizzjarji taħt pressjoni. (ara r-Rakkomandazzjoni 7).

Kodiċijiet kriminali

F'Lulju 2018, il-Parlament Rumen waqt proċedura ta' urġenza adotta bidliet fil-kodiċi kriminali u fil-kodiċi ta' proċedura kriminali. Dawn il-bidliet ġew ikkritikati ħafna, inkluż mill-Kummissjoni Ewropea u mill-Kummissjoni ta' Venezja[34]. Sors partikolari ta' tħassib kien il-bidla għal għarrieda fil-bilanċ bejn id-drittijiet tal-akkużati, id-drittijiet tal-vittmi u d-dmir tal-Istat li jsegwi r-reati b'mod effikaċi. Il-bidliet kienu b'mod ċar f'kunflitt mar-rakkomandazzjoni tal-MKV biex titjieb l-istabbiltà tal-kodiċijiet u biex dawn jiġu emendati biss fejn dan ikun speċifikament meħtieġ mid-deċiżjonijiet tal-Qorti Kostituzzjonali u t-traspożizzjoni tad-Direttivi tal-UE. Ħafna bidliet kienu jidhru inkompatibbli mal-liġi tal-UE jew mal-obbligi internazzjonali tar-Rumanija. F'Ottubru 2018, il-Qorti Kostituzzjonali ddeċidiet li ħafna mill-bidliet kienu antikostituzzjonali.

Ir-rapport ta' Novembru 2018 irrakkomanda li:

- *Jitwaqqaf id-dħul fis-seħħ tal-emendi għall-Kodiċi Kriminali u l-Kodiċi tal-Proċedura Kriminali.*
- *Terġa' tinfetaħ ir-reviżjoni tal-Kodiċi Kriminali u l-Kodiċi tal-Proċedura Kriminali billi jittieħed kont tal-bżonn għall-kompatibilità mad-dritt tal-UE u l-istrumenti internazzjonali kontra l-korruzzjoni, kif ukoll tar-rakkomandazzjonijiet tal-MKV u l-opinjoni tal-Kummissjoni ta' Venezja.*

Dawn ir-rakkomandazzjonijiet ma ġewx segwiti. Kien hemm intervall, iżda l-ebda rikonoxximent tat-tħassib, u dan iż-żmien ma ntużax għall-approfondiment tar-riflessjoni u l-konsultazzjoni. F'April, il-Parlament adotta emendi modifikati taż-żewġ kodiċijiet, kif ukoll il-liġi speċjali dwar il-korruzzjoni, bl-użu ta' proċedura leġiżlattiva urġenti. Ħafna emendi komplew iqajmu tħassib dwar ir-raġunijiet tal-impatt tagħhom fuq il-kapaċità tal-infurzar tal-liġi u tal-ġudikatura biex jinvestigaw u jissanzjonaw reati b'mod ġenerali, u reati relatati mal-korruzzjoni b'mod partikolari. Il-ġustifikazzjoni li pprovdiet il-maġġoranza li tappoġġa l-bidliet fil-Parlament kienet li jinżammu biss dawk l-emendi li ma kinux ikkunsidrati

[31] Il-Gvern irrefera dawn il-konflitti kostituzzjonali lill-Qorti Kostituzzjonali billi invoka kunflitt bejn il-Parlament (bħala leġislatur) u l-Qorti Għolja, fuq il-bażi li l-Qorti Għolja kienet marret lil hinn mis-setgħat kostituzzjonali tagħha fl-interpretazzjoni tagħha tal-liġi u ssostitwiet lilha nnifisha mal-leġiżlatur.

[32] Ġew espressi dubji li kienet ir-responsabbiltà tal-Qorti Kostituzzjonali li tiddeċiedi dwar l-interpretazzjoni legali mogħtija mill-Qorti Għolja.

[33] https://www.mediafax.ro/social/tarcea-despre-refuzul-de-a-mai-candida-la-inalta-curte-m-a-facut-sa-imi-fie-dor-sa-traiesc-printre-oameni-cu-bun-simt-18218170

[34] L-Opinjoni tal-Kummissjoni ta' Venezja 930/2018

antikostituzzjonali mid-deċiżjonijiet ta' Ottubru 2018 tal-Qorti Kostituzzjonali. Il-partiti tal-oppożizzjoni u l-President tar-Rumanija kkontestaw dawn l-emendi quddiem il-Qorti Kostituzzjonali, u f'Lulju 2019 il-Qorti ddeċidiet li l-emendi kumplessivament huma antikostituzzjonali u mhux konformi mad-deċiżjonijiet preċedenti tagħha.[35]

Filwaqt li l-intervent tal-Qorti Kostituzzjonali effettivament ġab fit-tmiem dan il-proċess leġiżlattiv u kien ifisser li l-emendi mhux se jidħlu fis-seħħ għal raġunijiet ta' kostituzzjonalità, it-tħassib tal-Kummissjoni Ewropea u ta' ħafna osservaturi oħra kien ibbażat fuq l-għażliet ta' politika li saru fl-emendi. Għalhekk jibqa' preokkupanti li l-għażla ta' politika meħuda ma ġietx espliċitament rinunzjata[36].

3.1.2. Ir-rakkomandazzjonijiet ta' Jannar 2017: L-indipendenza tal-Ġudikatura u r-riforma tas-Sistema Ġudizzjarja

3.1.2.1 L-indipendenza tal-ġudikatura

Rakkomandazzjoni 1: Tiġi stabbilita sistema robusta u indipendenti ta' kif jinħatru l-ogħla prosekuturi, li tkun ibbażata fuq l-appoġġ tal-Kummissjoni ta' Venezja.

Rakkomandazzjoni 2: Jiġi żgurat li l-Kodiċi ta' Kondotta għall-membri parlamentari li bħalissa qed ikun żviluppat fil-Parlament jinkludi dispożizzjonijiet ċari dwar ir-rispett reċiproku u jagħmilha ċara li l-membri parlamentari u l-proċess parlamentari jenħtieġ li jirrispettaw l-indipendenza tal-ġudikatura. Kodiċi ta' Kondotta simili jista' jiġi adottat għall-Ministri.

Ħatriet

F'Jannar 2017, il-Kummissjoni tenniet ir-rakkomandazzjoni tagħha li titqiegħed fis-seħħ sistema trasparenti ta' ħatriet għall-prosekuturi ewlenin ibbażata fuq il-mertu, li tkun tipprovdi biżżejjed salvagwardji kontra l-politiċizzazzjoni. Ir-rapport ta' Novembru 2018 ikkonkluda li s-sitwazzjoni marret għall-agħar, u din it-tendenza kompliet (ara hawn fuq).[37]

It-trasparenza tal-proċedura żdiedet, b'mod partikolari meta l-Ministeru tal-Ġustizzja ppubblika l-kriterji għall-għażla u l-evalwazzjoni. Il-Ministru tal-Ġustizzja attwali rrikonoxxa l-ħtieġa ta' aktar titjib. Madankollu, il-fatt li kien hemm erba' bidliet f'inqas minn sitt xhur juri li titjib utli fuq terminu qasir mhuwiex ekwivalenti għal soluzzjoni fit-tul. Kif kien stabbilit qabel fir-rapporti tal-MKV, il-problemi tant ilhom hemm li jenħtieġ li jinstabu bidliet li huma mibnija fuq kunsens u inkorporati fil-liġi. L-involviment tal-Kummissjoni ta' Venezja għadu l-aħjar mod kif jista' jinstab bilanċ bejn l-involviment tal-gvern u dak tal-awtoritajiet ġudizzjarji li jista' jirbaħ il-fiduċja tal-pubbliku.

Kodiċijiet ta' kondotta

Mill-aħħar rapport tal-MKV 'l hawn, kompliet il-kritika tas-sistema ġudizzjarja u tal-maġistrati fil-mezzi tax-xandir, kemm mill-Gvern kif ukoll mir-Rappreżentanti Parlament.

Kodiċi ta' Kondotta għall-parlamentari ilu fis-seħħ sa minn tmiem l-2017. Ir-rapport ta' Novembru 2018 sab li minħabba nuqqas ta' dispożizzjonijiet espliċiti dwar ir-rispett għall-indipendenza tal-ġudikatura, il-Kodiċi għadu mhux qed iwettaq din il-funzjoni. Mir-rapport

35 Il-motivazzjonijiet tad-deċiżjonijiet għadhom ma ġewx ippubblikati.

36 F'Awwissu 2019, il-Parlament formalment irrifjuta liġi dwar l-amnestija u l-maħfra li kienet ilha fuq il-mejda tal-parlament minn Frar 2017.

37 COM(2018) 851 u SWD(2018) 551. Ara wkoll l-Opinjoni tal-Kummissjoni ta' Venezja Nru 924/2018 tal-20 ta' Ottubru 2018.

ta' Novembru 2018 'l hawn, f'ċerti każijiet ġew imposti sanzjonijiet mill-Kamra tad-Deputati għal ksur tal-Kodiċi, iżda jidher li dawn il-każijiet mhumiex relatati ma' każijiet ta' kritika tal-ġudikatura bir-riskju li jimminaw l-indipendenza tagħha. [38]

Il-Kummissjoni kienet ukoll issuġġeriet li jkun ta' benefiċċju jekk ikun hemm kodiċi ministerjali u f'April 2019, il-Gvern emenda l-kodiċi ta' kondotta ministerjali biex jinkludi referenza espliċita għall-ħtieġa li l-indipendenza ġudizzjarja tiġi rispettata. Għadu mhux ċar jekk dan il-kodiċi jistax jaġixxi bħala għodda effikaċi ta' obligu ta' rendikont.

3.1.2.2 Riforma ġudizzjarja

Rakkomandazzjoni 3: Jenħtieġ li l-fażi attwali fir-riforma tal-Kodiċi Kriminali tar-Rumanija tiġi konkluża, bil-Parlament li jmexxi 'l quddiem il-pjanijiet tiegħu biex jadotta l-emendi ppreżentati mill-Gvern fl-2016 wara konsultazzjoni mal-awtoritajiet ġudizzjarji. Jenħtieġ li l-Ministeru għall-Ġustizzja, il-Kunsill Superjuri tal-Maġistratura u l-Qorti Għolja tal-Kassazzjoni u l-Ġustizzja jiffinalizzaw pjan ta' azzjoni biex jiżguraw li l-iskadenza l-ġdida għall-implimentazzjoni tad-dispożizzjonijiet li jkun fadal tal-Kodiċi tal-Proċeduri Ċivili jkunu jistgħu jiġu rrispettati.

Rakkomandazzjoni 4: Biex itejbu aktar it-trasparenza u l-prevedibilità tal-proċess leġiżlattiv, u jsaħħu s-salvagwardji intern fl-interess tal-irreversibilità, jenħtieġ li l-Gvern u l-Parlament jiżguraw trasparenza sħiħa u jikkunsidraw kif xieraq il-konsultazzjonijiet mal-awtoritajiet rilevanti u mal-partijiet ikkonċernat fit-teħid ta' deċiżjonijiet u fl-attività leġiżlattiva dwar il-Kodiċi Kriminali u l-Kodiċi tal-Proċedura Kriminali, dwar il-liġijiet dwar il-korruzzjoni, dwar il-liġijiet dwar l-integrità (inkompatibiltajiet, kunflitti ta' interess, ġid mhux ġustifikat), dwar il-liġijiet ta' ġustizzja (marbuta mal-organizzazzjoni tas-sistema ġudizzjarja) u dwar il-Kodiċi Ċivili u l-Kodiċi tal-Proċeduri Ċivili, waqt li jispiraw ruħhom mit-trasparenza fit-teħid ta' deċiżjonijiet stabbiliti mill-Gvern fl-2016.

Il-Kodiċi tal-Proċedura Ċivili

Ir-rakkomandazzjoni 3 tkopri l-finalizzazzjoni tar-riforma tal-Kodiċi tal-Proċeduri Ċivili, li stabbiliet stadju tal-kamra tal-kunsill fil-proċedura ċivili. Fl-2018, din ir-riforma ġiet abbandunata[39]. Dan ifisser li pass imfassal biex iżid l-effiċjenza tal-ġustizzja ċivili mhux se jibqa' jseħħ, iżda dan għandu jipprovdi opportunità għal perjodu ta' stabbiltà f'din il-fergħa tas-sistema ġudizzjarja.

It-trasparenza u l-prevedibilità tal-proċess leġiżlattiv għal-leġiżlazzjoni dwar ir-riforma ġudizzjarja u l-ġlieda kontra l-korruzzjoni

Ir-rapport ta' Jannar 2017 għamilha ċara li l-*proċess* użat biex tgħaddi l-liġi kien fih innifsu importanti. Dan kompla jqajjem tħassib. Il-proċess biex jiġu emendati l-liġijiet dwar il-ġustizzja permezz ta' serje ta' ordinanzi ta' emerġenza kien ikkritikat b'mod qawwi mill-Kummissjoni ta' Venezja,[40] minħabba l-impatt tal-proċess fuq il-kwalità tal-leġislazzjoni, iċ-ċertezza legali, il-verifiki esterni fuq il-Gvern, u l-prinċipju tas-separazzjoni tas-setgħat.[41] Bl-

[38] http://www.cdep.ro/pls/dic/site2015.page?id=1046

[39] Il-liġijiet emendati daħlu fis-seħħ f'Diċembru 2018. Il-liġi 310/2018 tas-17 ta' Diċembru 2018 li temenda u tissupplimenta l-Liġi 134/2010 dwar il-Kodiċi ta' Proċedura Ċivil.

[40] L-Opinjoni 950/2019 tal-Kummissjoni ta' Venezja.

[41] L-opinjoni tikkonkludi: "l-aktar li jallarma huwa li l-Gvern qed ikompli jagħmel emendi leġiżlattivi permezz ta' ordinanzi ta' emerġenza. Filwaqt li l-Kostituzzjoni b'mod ċar tindika li din għandha tkun miżura eċċezzjonali, il-leġiżlazzjoni tal-GEOs saret rutina. Ir-regoli fundamentali tal-funzjonament ta' istituzzjonijiet Statali ewlenin jinbidlu wisq malajr u wisq ta' spiss, mingħajr preparazzjoni u

istess mod, kif ġie nnutat hawn fuq, il-proċess leġiżlattiv ta' April 2019 fil-Parlament li jemenda l-kodiċi kriminali u l-kodiċi tal-proċedura kriminali u l-liġi speċjali dwar il-korruzzjoni ħa biss madwar ġimgħa.

Dan kien punt ewlieni ċċitat fl-ittra ta' Mejju 2019 tal-Kummissjoni li tesprimi tħassib dwar riskji għall-istat tad-dritt. Dan it-tħassib kien rifless ukoll fir-referendum ta' Mejju, fejn kien hemm appoġġ pubbliku b'saħħtu għal proċess aktar ordnat. Il-Prim Ministru ddikjara li l-Gvern se jsegwi r-riżultati u ma kienx se jadotta ordinanzi ta' emerġenza fil-qasam tal-ġustizzja. F'Settembru 2019, il-Parlament xolja wkoll il-Kumitat Parlamentari Speċjali dwar is-sistematizzazzjoni, l-unifikazzjoni u l-iżgurar ta' stabbiltà leġiżlattiva fil-ġudikatura, li kien responsabbli għal uħud mill-aktar proċeduri għal għarrieda użati.

Mir-rapport ta' Novembru 2018 'l hawn, żviluppi leġiżlattivi fir-rigward tal-qafas legali għall-integrità ħolqu tħassib simili. Bidliet suċċessivi fil-liġijiet tal-integrità żiedu b'mod sinifikanti n-nuqqas ta' ċarezza u ċertezza legali (ara l-Punt ta' Riferiment tnejn).

Rakkomandazzjoni 5: Jenħtieġ li l-Gvern jimplimenta Pjan ta' Azzjoni xieraq biex jindirizza l-kwistjoni tal-implimentazzjoni tad-deċiżjonijiet tal-qorti u tal-applikazzjoni tal-ġurisprudenza tal-qrati mill-amministrazzjoni pubblika, inkluż mekkaniżmu li jipprovdi statistika preċiża biex jippermetti monitoraġġ futur. Jenħtieġ li jiżviluppa wkoll sistema interna ta' monitoraġġ li tinvolvi l-Kunsill Superjuri tal-Maġistratura u l-Qorti tal-Awdituri biex tiġi żgurata l-implimentazzjoni xierqa tal-Pjan ta' Azzjoni.

Rakkomandazzjoni 6: Jenħtieġ li l-Ġestjoni Ġudizzjarja Strateġika, jiġifieri l-Ministru tal-Ġustizzja, il-Kunsill Superjuri tal-Maġistratura, il-Qorti Għolja tal-Kassazzjoni u l-Ġustizzja u l-Prosekutur Ġenerali jiżguraw l-implimentazzjoni tal-Pjan ta' Azzjoni kif adottat u jdaħħlu fis-seħħ rapportar pubbliku komuni u regolari dwar l-implimentazzjoni tagħha, inklużi soluzzjonijiet għall-kwistjonijiet ta' skarsezza ta' skrivani tal-qorti, volum ta' xogħol eċċessiv u dewmien fil-motivazzjoni tad-deċiżjonijiet.

Rispett għad-deċiżjonijiet tal-qrati.

Fit-3 ta' April 2019, il-Gvern Rumen approva Memorandum dwar "miżuri li jiżguraw l-eżekuzzjoni ta' sentenzi kontra debitur pubbliku, skont il-ġurisprudenza tal-Qorti Ewropea tad-Drittijiet tal-Bniedem rigward in-nuqqas ta' eżekuzzjoni jew eżekuzzjoni b'dewmien tas-sentenzi maqtugħa kontra debitur pubbliku". Dan iseħħ bħala segwitu għall-ġabra ta' kawżi ta' "Scăleanu vs ir-Rumanija" mill-Qorti Ewropea tad-Drittijiet tal-Bniedem[42].

Il-proposti li jinsabu fil-Memorandum, inklużi l-miżuri regolatorji meħtieġa, issa huma soġġetti għal analiżi mill-awtoritajiet Rumeni biex iħejju għall-implimentazzjoni tagħhom. Il-Ministeru tal-Ġustizzja u l-Kunsill Superjuri tal-Maġistratura jinsabu fl-aħħar stadji tal-iżvilupp tal-applikazzjoni tal-IT "ECRIS", li se tintuża biex jiġi identifikat l-għadd ta' sentenzi definittivi li fihom l-istituzzjonijiet pubbliċi huma debituri jew kredituri[43].

Riformi strutturali tas-sistema ġudizzjarja

---

konsultazzjonijiet, li jqajjem mistoqsijiet leġittimi dwar is-solidità tal-eżiti u dwar il-motivazzjonijiet veri wara xi wħud minn dawn il-bidliet. It-testi legali li jirriżultaw mhumiex ċari. Din il-prattika ddgħajjef il-kontrolli esterni fuq il-Gvern, tmur kontra l-prinċipju tas-separazzjoni tas-setgħat u tfixkel iċ-ċertezza legali."

42 Il-pjan ta' Azzjoni tal-miżuri strutturali fir-rigward tal-ġabra ta' kawżi ta' Săcăleanu jinstab fuq https://rm.coe.int/CoERMPublicCommonSearchServices/DisplayDCTMContent?documentId=09000016806dda63

43 Ara r-Rapport Tekniku – Rakkomandazzjoni 5.

Il-Ġestjoni Ġudizzjarja Strateġika ma kinitx qed topera kif maħsub matul il-biċċa l-kbira tal-perjodu ta' referenza[44]. Il-laqgħat issoktaw f'Settembru 2019, anki bl-appoġġ ta' mekkaniżmi ġodda ta' koordinazzjoni u sforzi biex jinbena djalogu mal-maġistratura, l-assoċjazzjonijiet professjonali u s-soċjetà ċivili[45]. Minħabba l-isfidi attwali, huwa essenzjali li l-Ġestjoni Ġudizzjarja Strateġika tiżviluppa f'forum li jkun kapaċi jindirizza kwistjonijiet strateġiċi ewlenin għas-sistema ġudizzjarja. B'dan il-mod, tkun tista' taġixxi biex terġa' tinkiseb il-fiduċja bejn l-istituzzjonijiet ġudizzjarji u governattivi ewlenin. Il-fatt li bidliet fundamentali fil-funzjonament u fl-organizzazzjoni tas-sistema ġudizzjarja ġew applikati permezz ta' ordinanzi ta' emerġenza aktar milli permezz ta' deċiżjonijiet kunsenswali mill-Ġestjoni Ġudizzjarja Strateġika, jista' biss inaqqas l-effikaċja u s-sostenibbiltà ta' dawn il-bidliet.[46]

Rakkomandazzjoni 7: Jenħtieġ li l-Kunsill Superjuri l-ġdid tal-Maġistratura jħejji programm kollettiv għall-mandat tiegħu, inklużi miżuri li jippromwovu t-trasparenza u l-obbligu ta' rendikont. *Jenħtieġ li dan jinkludi strateġija dwar il-komunikazzjoni, b'laqgħat miftuħa regolari ma' assemblej tal-imħallfin u tal-prosekuturi f'kull livell, kif ukoll mas-soċjetà ċivili u mal-organizzazzjonijiet professjonali, u t-twaqqif ta' rapport annwali li għandu jiġi diskuss b'mod ġenerali fl-assemblej ġenerali tal-qrati u tal-prosekuturi.*

It-trasparenza u l-kontabilità tal-Kunsill Superjuri tal-Maġistratura

Filwaqt li l-Kunsill Superjuri tal-Maġistratura jirrapporta li qed ikompli jimplimenta l-prijoritajiet għall-mandat tiegħu,[47] il-perjodu mir-rapport ta' Novembru 2018 'l hawn kien karatterizzat minn firda u kontroversja fil-Kunsill Superjuri. Barra minn hekk, spiss ingħata l-ġenb meta l-Gvern jew il-Parlament ħadu deċiżjonijiet essenzjali dwar l-organizzazzjoni u l-funzjonament tal-ġudikatura. Il-pożizzjonijiet fil-Kunsill Superjuri rigward kwistjonijiet fundamentali għall-funzjonament tas-sistema ġudizzjarja Rumena, bħat-Taqsima Speċjali biex jiġu investigati l-maġistrati jew in-nominazzjonijiet ewlenin u dwar id-difiża tal-indipendenza tal-ġustizzja, iqajmu tħassib dwar l-indipendenza istituzzjonali u l-awtorità tiegħu. Dan kompla ġie aggravat b'emendi għal-liġijiet tal-ġustizzja li għamluha possibbli li deċiżjonijiet dwar kwistjonijiet ewlenin jiġu determinati biss minn ftit membri tal-Kunsill Superjuri (ara hawn fuq). Dan huwa evidenzjat ukoll minn dikjarazzjonijiet li ħarġu f'isem il-Kunsill Superjuri iżda maqbula biss minn uħud tal-membri tiegħu. It-tendenza tidher ukoll min-nuqqas ta' appoġġ tal-assoċjazzjonijiet professjonali jew ta' kooperazzjoni mal-maġistrati fil-qrati u fl-uffiċċji tal-prosekuzzjoni. Il-Kunsill Superjuri kien mifrud dwar kif għandu jirreaġixxi għar-rakkomandazzjonijiet tal-Kummissjoni Ewropea, u l-Kummissjoni ta' Venezja u l-GRECO, u b'mod aktar ġenerali dwar meta għandha tittieħed azzjoni fid-difiża tal-indipendenza tal-ġustizzja, peress li l-President attwali tal-Kunsill Superjuri u parti mill-membri tal-Kunsill għadhom jiddefendu t-test tal-liġijiet tal-ġustizzja kif inhuma. Il-Kunsill Superjuri rreaġixxa għal xi lmenti li nġibu għall-attenzjoni tiegħu rigward id-difiża tal-indipendenza, ir-reputazzjoni u l-imparzjalità tal-maġistrati, iżda jidher li fi proporzjon pjuttost moderat meta mqabbel mal-gravità tal-problema. Fejn il-Kunsill Superjuri ċċita difiża

44 Il-ġestjoni Ġudizzjarja Strateġika tinkludi l-Ministru tal-Ġustizzja, il-Kunsill Superjuri, il-Qorti Għolja u l-Prosekutur Ġenerali. Din ġiet stabbilita fl-2016 bħala forum biex jiffaċilita d-diskussjoni u t-teħid ta' deċiżjonijiet b'mod kunsenswali dwar orjentazzjonijiet u riżorsi strateġiċi għas-sistema ġudizzjarja. Hija tissorvelja wkoll l-implimentazzjoni tal-Istrateġija għall-iżvilupp tal-Ġudikatura.

45 Fis-17 ta' Settembru saret laqgħa tal-Kunsill ta' Ġestjoni Strateġika. Il-Ministru tal-Ġustizzja attwali qed jippjana li jkollu laqgħat kull sitt ġimgħat. B'mod parallel saru gruppi ta' ħidma u konsultazzjonijiet dwar it-Taqsima Speċjali biex jiġu investigati reati li twettqu mill-maġistrati u mill-kodiċijiet kriminali.

46 Pereżempju l-Ordinanzi ta' Emerġenza dwar il-liġijiet tal-ġustizzja adottati bejn Settembru 2018 u Marzu 2019.

47 Għall-perjodu 2017-2022

tal-indipendenza tal-ġudikatura, dan xi drabi qajjem kwistjonijiet ta' parzjalità politika potenzjali.[48]

Il-progress kompla fuq il-Punt ta' Riferiment wieħed fir-rigward tar-rakkomandazzjoni 5 (eżekuzzjoni ta' sentenzi) u r-rakkomandazzjoni 3 (fir-rigward tal-Kodiċi ta' Proċedura Ċivili biss). Ir-rakkomandazzjonijiet 1, 3 u 4 ma ġewx segwiti. Ir-rakkomandazzjonijiet 2, 6 u 7 għadhom ma raw l-ebda progress lejn riżultati sinifikanti. Rigward ir-rakkomandazzjonijiet addizzjonali ta' Novembru 2018, is-sitwazzjoni kompliet tmur għall-agħar, u approċċ pożittiv aktar reċenti għadu ma tax riżultati f'termini ta' miżuri konkreti biex titranġa s-sitwazzjoni. Ġie kkonfermat it-tħassib dwar ir-riskji għall-effikaċja u l-indipendenza tas-sistema ġudizzjarja. B'riżultat ta' dan, il-Kummissjoni tqis li l-Punt ta' Riferiment wieħed ma jistax jitqies li ġie ssodisfat u li jenħtieġ li l-awtoritajiet Rumeni jieħdu passi biex jindirizzaw ir-rakkomandazzjonijiet kollha ta' Jannar 2017 u Novembru 2018.

3.2. Punt ta' Riferiment Tnejn: Il-Qafas għall-Integrità u l-Aġenzija Nazzjonali għall-Integrità

Prevedibbiltà u ċertezza legali dwar il-qafas legali għall-integrità

Rapporti preċedenti tal-MKV enfasizzaw l-isfidi kontinwi għall-qafas legali għall-integrità u l-ħtieġa ta' stabbiltà u ċarezza. Fl-aħħar sentejn u nofs, ġew adottati ħames proposti leġiżlattivi li jimmodifikaw il-liġijiet dwar l-integrità. Minbarra li dgħajfet ċerti dispożizzjonijiet u l-abbiltà tal-Aġenzija Nazzjonali għall-Integrità (ANI) li tkompli twettaq il-ħidma tagħha, din is-suċċessjoni ta' emendi kompliet tikkontribwixxi biex l-ambjent legali jibqa' frammentat.

Żewġ proposti li daħlu fis-seħħ fl-2019 iqajmu tħassib partikolari. L-ewwel waħda tistabbilixxi skadenza ta' preskrizzjoni ta' tliet snin għal atti li jiddeterminaw l-eżistenza tal-istat ta' kunflitt ta' interess jew inkompatibilità. Dan l-ewwel nett għandu impatt konkret fuq il-kawżi li jinsabu għaddejjin, meta hu mistenni li l-ANI jkollha tagħlaq 200 investigazzjoni sa tmiem din is-sena. It-tieni nett, din toħloq inkonsistenza ma' dispożizzjonijiet oħra tal-qafas tal-integrità, bir-riżultat li issa mhuwiex ċar jekk għadhiex tista' tiġi imposta sanzjoni wara deċiżjoni finali tal-qorti jekk dan (minflok ir-rapport tal-ANI nnifsu) jiġi wara t-tmiem tal-perjodu ta' tliet snin. It-tieni proposta se temenda s-sistema ta' sanzjonar rigward il-kunflitt ta' interess għall-uffiċjali lokali eletti, filwaqt li tintroduċi sistema amministrattiva ġdida ta' sanzjonar. Din hija inqas eżiġenti minn dik attwali u l-ANI tqis li ma tipprevedix sanzjonijiet dissważivi. Sanzjonijiet biżżejjed dissważivi għall-inkompatibilità u l-kunflitt ta' interess huma element importanti fil-prevenzjoni tal-korruzzjoni. Dawn iż-żewġ proposti jżidu l-inċertezza legali fir-rigward tas-sistema ta' integrità applikabbli u joħolqu riskju ta' rigress fuq il-Punt ta' Riferiment tnejn jekk is-"sanzjonijiet dissważivi" ma jkunux jistgħu jiġu imposti aktar (minkejja deċiżjoni finali tal-qorti).

Rakkomandazzjoni 8: Jiġi żgurat it-tħaddim tas-sistema PREVENT. Jenħtieġ li l-Aġenzija Nazzjonali għall-Integrità u l-Kunsill Nazzjonali tal-Aġenzija għall-Akkwist Pubbliku jistabbilixxu rapportar dwar il-verifiki ex ante tal-proċeduri ta' akkwist pubbliku u s-segwitu tagħhom, inklużi verifiki ex post, kif ukoll dwar każijiet ta' kunflitti ta' interess jew ta' korruzzjoni li jkunu nstabu, u l-organizzazzjoni ta' dibattiti pubbliċi biex il-gvern, l-awtoritajiet lokali, il-ġudikatura u s-soċjetà ċivili jkunu mistiedna jwieġbu.

[48] Pereżempju stqarrijiet li jikkundannaw id-dikjarazzjonijiet tal-President tal-Parlament Ewropew li jkunu jikkritikaw il-miżuri preventivi li tieħu t-taqsima speċjali biex tinvestiga maġistrati, li jimpedixxu lill-kandidat tal-EPPO milli jattendi s-seduta fil-Parlament Ewropew; u tal-President tar-Rumanija li jirrifjuta l-proposta għal Ministru tal-Ġustizzja magħmula mill-Prim Ministru f'Awwissu 2019.

Rakkomandazzjoni 9: Jenħtieġ li l-Parlament ikun trasparenti fit-teħid tad-deċiżjonijiet tiegħu fir-rigward tas-segwitu għal deċiżjonijiet finali u irrevokabbli dwar inkompatibilitajiet, kunflitti ta' interess u ġid mhux ġustifikat kontra l-membri tiegħu.

Is-sistema PREVENT

Ir-rapport ta' Novembru 2018 kien qies din ir-rakkomandazzjoni bħala ssodisfata. Is-sistema PREVENT għadha kompletament operattiva u l-ANI tirrapporta riżultati pożittivi. B'mod aktar ġenerali, ir-rekord tal-ANI baqa' stabbli fuq investigazzjonijiet ta' inkompatibilitajiet u kunflitti ta' interess amministrattivi[49].

Segwitu ta' deċiżjonijiet tal-qrati li jikkonċerna l-Membri tal-Parlament

Ir-rapport ta' Novembru 2018 indika dewmien u inkonsistenzi evidenti fl-applikazzjoni ta' sanzjonijiet għal Membri tal-Parlament li deċiżjoni finali tal-qorti mogħtija fuq il-bażi ta' rapport mill-ANI sabet li kellhom funzjonijiet inkompatibbli jew li kienu fi stat ta' kunflitt ta' interess. Dan enfasizza interpretazzjoni diverġenti possibbli tar-regoli (b'mod partikolari meta l-inċident ta' integrità inkwistjoni kien f'mandat jew f'pożizzjoni preċedenti). Ir-rapport issuġġerixxa l-ħtieġa li jkun hemm ċarezza dwar ir-regoli fuq l-inkompatibilitajiet u l-kunflitti ta' interessi b'mod li jissodisfa l-punt ta' riferiment tal-MKV dwar żgurar ta' "deċiżjonijiet mandatorji li fuq il-bażi tagħhom jingħataw sanzjonijiet dissważivi". Mir-rapport ta' Novembru 2018 'l hawn, ma kienx hemm żviluppi ġodda f'dan ir-rigward. F'Lulju 2019, il-Ministru tal-Ġustizzja ssuġġerixxa li tiġi organizzata laqgħa mal-awtoritajiet kollha kkonċernati biex tindirizza din il-kwistjoni. Dan jista' jkun l-ewwel pass kostruttiv. L-għan jenħtieġ li jkun soluzzjoni dejjiema li tipprovdi ċ-ċarezza meħtieġa.

Ir-rakkomandazzjoni 8 għadha ssodisfata. Il-progress dwar ir-rakkomandazzjoni 9, jenħtieġ li jissolva n-nuqqas attwali ta' ċarezza dwar ir-regoli. L-iżviluppi leġiżlattivi dwar il-liġijiet tal-integrità se jkollhom jiġu ċċarati sabiex jiġi evitat ir-riskju li sanzjonijiet dissważivi ma jkunux jistgħu jiġu applikati aktar wara deċiżjoni finali tal-qorti, li tkun tikkostitwixxi rigress fil-Punt ta' Riferiment tnejn. Għalhekk, il-Punt ta' Riferiment tnejn għadu ma ġiex issodisfat.

3.3 Punt ta' Riferiment Tlieta: L-indirizzar tal-Korruzzjoni fil-Livelli Għolja

Is-Sostenibilità tad-Direttorat Nazzjonali Kontra l-Korruzzjoni u l-irriversabilità tal-ġlieda kontra l-korruzzjoni

Mir-rapport ta' Novembru 2018 'l hawn u minkejja ċirkostanzi diffiċli ħafna, l-istituzzjonijiet ġudizzjarji involuti fil-ġlieda kontra l-korruzzjoni ta' livell għoli komplew jinvestigaw l-allegazzjonijiet u jissanzjonaw reati ta' livell għoli ta' korruzzjoni ta' livell għoli.

Ir-rapport ta' Novembru 2018 innota tendenza ta' pressjoni fuq l-istituzzjonijiet ewlenin ta' kontra l-korruzzjoni, b'mod partikolari d-Direttorat Nazzjonali Kontra l-Korruzzjoni (DNA) u l-Qorti Għolja tal-Kassazzjoni u l-Ġustizzja, u t-tħassib dejjem jikber dwar il-kapaċità kontinwa tagħhom li jwettqu l-kompiti tagħhom, b'impatt fuq l-irriversibbiltà tal-ġlieda kontra l-korruzzjoni. Għalkemm ir-rekord għadu b'saħħtu, hemm sinjali li l-pressjoni kontinwa fuq dawn l-istituzzjonijiet kellha impatt detrimentali.

Il-liġijiet emendati tal-ġustizzja inkludew bidliet għal għarrieda fir-rekwiżiti ta' anzjanità, b'impatt fuq il-kapaċità tad-DNA li jiffunzjona. It-trattament effikaċi ta' kawżi ta' korruzzjoni ta' livell għoli ġie wkoll affettwat ħażin billi r-responsabbiltà għal ħafna kawżi ġiet trasferita lit-Taqsima Speċjali, li mhux biss hija kompetenti biex tinvestiga reati mwettqa minn

[49] Ara wkoll ir-Rapport Tekniku – Punt ta' Riferiment tnejn

maġistrati, iżda wkoll reati relatati minn persuni oħra. Ir-riskju identifikat f'Novembru 2018 li t-Taqsima Speċjali tista' tintuża bħala mezz biex jinbidel il-kors ta' kawżi ta' korruzzjoni ta' livell għoli u biex ikun hemm pressjoni fuq il-maġistrati issa seħħ (ara l-Punt ta' Riferiment wieħed). Bl-interruzzjoni tal-proċedura tal-ħatra, id-DNA għadu mingħajr Kap Prosekutur. Filwaqt li t-tmexxija *ad interim* attwali tiegħu rnexxielha żżomm ix-xogħol għaddej, in-natura temporanja tal-ħatriet *ad interim* iżżid element ta' inċertezza u vulnerabbiltà.

Iż-żieda qawwija ta' pressjoni fuq il-Qorti Għolja (ara l-Punt ta' Riferiment wieħed) kellha wkoll impatt fuq l-effikaċja tal-ġustizzja f'kawżi ta' korruzzjoni ta' livell għoli. B'mod partikolari, il-Qorti Għolja kellha tmur quddiem il-Qorti Kostituzzjonali f'żewġ proċeduri ta' kunflitti kostituzzjonali mibdija mill-Gvern fir-rigward tal-interpretazzjoni tagħha tar-regoli proċedurali dwar il-kostituzzjoni ta' bordijiet tal-appell ta' ħames imħallfin u b'rabta mal-kompożizzjoni ta' bordijiet ta' tliet imħallfin pereżempju għall-proċessi ta' korruzzjoni fl-ewwel istanza. Għalkemm is-sentenzi tal-Qorti Kostituzzjonali ma japplikawx għal kawżi magħluqa, is-segwitu tad-deċiżjoni fuq il-bordijiet ta' ħames imħallfin ħoloq inċertezza kbira. Kmieni fl-2019, ġiet ikkunsidrata l-adozzjoni ta' ordinanza ta' emerġenza, li, kieku ġiet adottata, setgħet għamlitha possibbli li jinfetħu mill-ġdid il-kawżi kollha ta' korruzzjoni f'livell għoli magħluqa b'sentenza tal-Qorti Għolja li ngħataw mill-2014 'l hawn minn bord ta' ħames imħallfin. Filwaqt li l-kritika domestika u internazzjonali tal-proposta għenu biex tali ordinanza ta' emerġenza ma tiġix adottata, ikun importanti jekk l-awtoritajiet Rumeni jirrinunzjaw li jsegwu l-objettivi ta' tali miżura u jagħmluha ċara li ma hemmx bżonn ta' leġiżlazzjoni li taffettwa kawżi passati, wara s-sentenzi mogħtija mill-Qorti Kostituzzjonali, filwaqt li jtennu l-impenn tagħhom li jiġġieldu b'mod effikaċi l-korruzzjoni.

Id-deċiżjonijiet tal-Qorti Kostituzzjonali għandhom impatt dirett fuq il-kawżi ta' korruzzjoni ta' livell għoli li jinsabu għaddejjin, peress li jinvolvu dewmien u bidu mill-ġdid ta' proċessi, u ppermettew il-ftuħ mill-ġdid ta' diversi kawżi finali, taħt ċerti kundizzjonijiet. Il-konsegwenzi kollha għad iridu jiżvolġu. Dan l-effett sekondarju ċar fuq il-proċess tal-ġustizzja qajjem ukoll dubji usa' dwar is-sostenibbiltà tal-progress li sar s'issa mir-Rumanija fil-ġlieda kontra l-korruzzjoni – aktar u aktar meta kkoinċida mal-emendi fil-kodiċi kriminali u l-kodiċi tal-proċedura kriminali, li ma qisux ir-rakkomandazzjoni ta' Novembru 2018 dwar il-ħtieġa ta' kompatibbiltà mal-liġi tal-UE u mal-istrumenti internazzjonali kontra l-korruzzjoni (ara wkoll il-Punt ta' Riferiment wieħed).

Rakkomandazzjoni 10: Tadotta kriterji oġġettivi biex tiddeċiedi dwar u timmotiva t-tneħħija tal-immunità tal-Membri tal-Parlament u biex tgħin ħalli jkun żgurat li l-immunità ma tintużax biex tiġi evitata l-investigazzjoni u l-prosekuzzjoni ta' reati ta' korruzzjoni. Il-Gvern jista' wkoll jikkunsidra li jimmodifika l-liġi biex tiġi limitata l-immunità tal-ministri għaż-żmien fil-kariga. Dawn il-passi jistgħu jiġu megħjuna mill-Kummissjoni ta' Venezja u mill-GRECO. Jenħtieġ li l-Parlament jistabbilixxi sistema biex jirrapporta b'mod regolari dwar id-deċiżjonijiet meħuda mill-Kmamar dwar talbiet għat-tneħħija tal-immunitajiet u jista' jorganizza dibattitu pubbliku biex il-Kunsill Superjuri tal-Maġistratura u s-soċjetà ċivili jkunu jistgħu jirreaġixxu.

Ir-rakkomandazzjoni 10 tikkonċerna l-kontabilità tal-Parlament fid-deċiżjonijiet tiegħu dwar talbiet mill-prosekuzzjoni biex tawtorizza miżuri preventivi bħal tiftixiet jew arresti u dwar talbiet biex tawtorizza l-investigazzjoni ta' Membru Parlamentari meta huwa/hija wkoll jew kien/kienet Ministru. In-nuqqas ta' spjegazzjoni tad-deċiżjonijiet meħuda mill-Parlament – kif ukoll in-numru ta' okkażjonijiet meta l-Parlament ma ppermettiex li jsiru investigazzjonijiet – wasslu għal tħassib dwar l-oġġettività ta' dawn id-deċiżjonijiet.

Fil-5 ta' Ġunju 2019, il-Kamra tad-Deputati emendat ir-regoli ta' proċedura tagħha fir-rigward tal-prosekuzzjoni ta' membri jew eks membri tal-Gvern li huma membri tal-Kamra tad-Deputati. B'mod partikolari, saret referenza speċifika għall-kriterji stabbiliti fir-rapport tal-Kummissjoni ta' Venezja dwar l-iskop u r-rinunzja tal-immunità parlamentari[50]. Din il-bidla għandha tintlaqa' tajjeb u l-Kummissjoni tistenna bil-ħerqa l-implimentazzjoni effettiva tagħha, anki fid-dawl tar-rakkomandazzjoni li jiġu involuti l-awtoritajiet ġudizzjarji u s-soċjetà ċivili fid-dibattitu.

Is-Senat huwa mħeġġeġ biex jaddotta regoli simili. Fil-bidu ta' Ġunju, talba mill-prosekuzzjoni biex titneħħa l-immunità tal-President tas-Senat ġiet miċħuda. F'Settembru, is-Senat ċaħad talba biex tinbeda prosekuzzjoni kontra senatur li qabel kien Ministru tas-Saħħa.

Il-Kummissjoni ttenni l-konklużjoni tagħha minn Novembru 2018 li l-bażi għall-valutazzjoni pożittiva milħuqa fir-rigward tal-Punt ta' Riferiment tlieta f'Jannar 2017 reġgħet infetħet mir-Rumanija. Minkejja l-fatt li kemm id-DNA kif ukoll il-Qorti Għolja tal-Kassazzjoni u l-Ġustizzja komplew jinvestigaw u jissanzjonaw il-korruzzjoni f'livell għoli u juru professjonalità f'ċirkostanzi diffiċli ħafna, l-attakki fuq l-attivitajiet tagħhom, il-bidliet suċċessivi għall-qafas legali applikabbli u l-isfida possibbli għall-awtorità bl-aħħar kelma f'sentenza jqajmu mistoqsijiet dwar is-sostenibbiltà tal-kisbiet tar-Rumanija fil-ġlieda kontra l-korruzzjoni f'livell għoli. Għalhekk, ir-rakkomandazzjoni 10, minkejja xi żviluppi pożittivi reċenti, ma tistax tibqa' titqies biżżejjed biex jingħalaq il-Punt ta' Riferiment.

3.4 Punt ta' Riferiment Erbgħa: L-Indirizzar tal-Korruzzjoni fil-livelli kollha

Rakkomandazzjoni 11: Tkompli timplimenta l-Istrateġija Nazzjonali ta' Kontra l-Korruzzjoni, waqt li tirrispetta d-dati ta' skadenza stabbiliti mill-Gvern f'Awwissu tal-2016. Jenħtieġ li l-Ministru tal-Ġustizzja jistabbilixxi sistema ta' rapportar dwar l-implimentazzjoni effettiva tal-Istrateġija Nazzjonali Kontra l-Korruzzjoni (inkluża statistika dwar inċidenti ta' integrità fl-amministrazzjoni pubblika, dettalji ta' proċeduri dixxiplinari u sanzjonijiet u informazzjoni dwar il-miżuri strutturali applikati f'żoni vulnerabbli).

Rakkomandazzjoni 12: Tiżgura li l-Aġenzija Nazzjonali għall-Ġestjoni ta' Assi Maqbuda hija operazzjonali b'mod sħiħ u effettiv biex tkun tista' toħroġ l-ewwel rapport annwali b'informazzjoni statistika kredibbli dwar il-konfiska ta' assi kriminali. Jenħtieġ li l-Aġenzija tistabbilixxi sistema biex tirrapporta regolarment dwar l-iżvilupp tal-kapaċità amministrattiva, ir-riżultati fil-konfiska u l-ġestjoni tal-assi kriminali.

Strateġija Nazzjonali Kontra l-Korruzzjoni

L-implimentazzjoni tal-Istrateġija Nazzjonali Kontra l-Korruzzjoni kompliet fil-livell tekniku. Tnedew miżuri għall-prevenzjoni tal-korruzzjoni bħall-awditi interni minn kull waħda mill-istituzzjonijiet pubbliċi parteċipanti u l-missjonijiet ta' evalwazzjoni ta' rieżami bejn il-pari ppjanati fl-2018, mhux biss f'istituzzjonijiet ċentrali iżda ukoll fil-livell lokali (il-kunsilli tal-kontej u l-kunsilli lokali). Il-pjattaformi ta' kooperazzjoni interistituzzjonali ltaqgħu f'April 2019. L-awtoritajiet jirrappurtaw ukoll miżuri kontinwi ta' prevenzjoni tal-korruzzjoni u attivitajiet f'ministeri u istituzzjonijiet pubbliċi f'oqsma vulnerabbli, inkluż l-edukazzjoni, il-ministeru tal-intern u l-finanzi. Madankollu, il-prevenzjoni tal-korruzzjoni ma ġietx ikkunsidrata bħala prijorità politika importanti.

[50] CDL-AD (2014) 011

Wieħed mill-għanijiet tal-istrateġija huwa li titjieb il-prestazzjoni fil-ġlieda kontra l-korruzzjoni permezz tal-applikazzjoni ta' sanzjonijiet kriminali u amministrattivi. Mir-rapport ta' Novembru 2018 'l hawn, is-Servizz Ġenerali tal-Prosekuzzjoni wettaq prosekuzzjoni effikaċi ta' reati ta' korruzzjoni li ma jaqgħux taħt il-mandat tad-DNA[51]. Madankollu, il-pressjoni fuq dawn l-istituzzjonijiet ewlenin deskritti hawn fuq,[52] u l-emendi leġiżlattivi fis-seħħ jew adottati mill-Parlament, inevitabbilment kellhom impatt negattiv fuq il-ġlieda kontra l-korruzzjoni, mhux l-inqas billi tat sinjal kontradittorju f'termini ta' appoġġ politiku għal azzjoni kontinwa biex tipprevjeni u tissanzjona l-korruzzjoni. Dan jinkludi l-emendi għall-kodiċi kriminali u l-qafas tal-integrità, bir-riskju ta' impatt f'kull livell tal-amministrazzjoni pubblika.

Aġenzija Nazzjonali għall-Ġestjoni ta' Assi Maqbuda

L-Aġenzija Nazzjonali għall-Ġestjoni ta' Assi Maqbuda (ANABI) issa hija kompletament operattiva u kompliet tiżviluppa l-ħidma tagħha, li tiddeskrivi b'mod ċar fir-rapporti annwali. Dan huwa eżempju pożittiv ta' fejn il-konsiderazzjoni ta' prattika tajba fi Stati Membri oħra (il-Belġju, Franza, l-Italja u n-Netherlands) u lil hinn għenet biex jissawwar mudell li jirnexxi.

Fuq il-bażi ta' analiżi tal-Punt ta' Riferiment erbgħa, il-Kummissjoni tista' ttenni l-konklużjoni tagħha minn Novembru 2018 li hemm bżonn ta' aktar xogħol biex isir progress lejn it-tlestija tal-Punt ta' Riferiment. Il-prevenzjoni tal-korruzzjoni qed tinżamm lura minħabba l-iżviluppi politiċi, li jdgħajfu l-kredibilità tal-progress (rakkomandazzjoni 11). Rigward ir-rakkomandazzjoni 12, il-Kummissjoni tikkonferma li din ir-rakkomandazzjoni hija ssodisfata.

4. KONKLUŻJONI

Mill-aħħar rapport 'l hawn, il-Kummissjoni kellha ta' spiss tirrikorri għall-iżviluppi fir-Rumanija relatati mar-riforma ġudizzjarja u l-ġlieda kontra l-korruzzjoni. F'kull waħda minn dawn l-okkażjonijiet, il-Kummissjoni kkonfermat l-inverżjoni tal-progress li kien sar fis-snin ta' qabel u li kien ġie stabbilit fir-rapport ta' Novembru 2018.

Kif evolviet is-sitwazzjoni fl-ewwel xhur tal-2019 kien ta' preokkupazzjoni kbira. B'riżultat ta' dan, f'Mejju 2019, il-Kummissjoni kellha tinforma lill-awtoritajiet Rumeni li jekk ma jsirx it-titjib meħtieġ, jew jekk ikunu ttieħdu passi negattivi ulterjuri, il-Kummissjoni tieħu passi skont il-qafas tal-istat tad-dritt, li jipprevedi djalogu li jindirizza t-tħassib dwar l-istat tad-dritt (u li għalhekk jista' jmur lil hinn mill-parametri tal-MKV).

Il-Kummissjoni laqgħet il-fatt li f'Ġunju, il-gvern Rumen esprima xewqa li jirrevedi l-approċċ, u investa sforz f'mekkaniżmi ġodda ta' konsultazzjoni u djalogu mal-ġudikatura. Il-Kummissjoni tistenna b'interess li l-awtoritajiet Rumeni kompetenti jsarrfu dan l-impenn f'miżuri leġiżlattivi konkreti u miżuri oħrajn. Il-progress se jenħtieġ passi konkreti, leġislattivi u amministrattivi, biex jiġu indirizzati r-rakkomandazzjonijiet miġbura fil-qosor f'dan ir-rapport. Hemm bżonn li l-istituzzjonijiet ewlenin tar-Rumanija juru impenn kollettiv qawwi favur l-indipendenza ġudizzjarja u l-ġlieda kontra l-korruzzjoni bħala pedamenti indispensabbli, u jiggarantixxu l-kapaċità ta' salvagwardji u verifiki u bilanċi nazzjonali biex tittieħed azzjoni.

Il-Kummissjoni se tkompli ssegwi l-iżviluppi mill-qrib permezz tal-MKV. Hija jiddispjaċiha li r-Rumanija ma kkooperatx mar-rakkomandazzjonijiet li saru f'Novembru 2018, li kienu

[51] Ir-riżultati tal-istituzzjonijiet huma deskritti fir-Rapport tekniku.
[52] Ara l-Punt ta' Riferiment wieħed u l-Punt ta' Riferiment tlieta.

kompletament konformi mal-pożizzjonijiet ta' istituzzjonijiet oħra tal-UE. Dawn ir-rakkomandazzjonijiet jenħtieġ li jiġu segwiti jekk il-proċess ta' riforma jrid jerġa' jitqiegħed fuq it-triq it-tajba u jerġa' jibda l-perkors biex il-MKV jiġi konkluż kif stabbilit fir-rapport ta' Jannar 2017. Il-Kummissjoni hija fiduċjuża li r-Rumanija tista' tagħti spinta ġdida biex tissodisfa l-objettivi tal-MKV u tinsab lesta biex tgħin lill-awtoritajiet Rumeni għal dan il-għan.